

บทที่ 1

บทนำ

มะนาว (limes) เป็นผลไม้ตระกูลส้ม อยู่ในวงศ์ Rutaceae มีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Citrus aurantifolia* Swingle (Sulunkhe และ Desai, 1984) มะนาวเป็นผลไม้ที่มีความสำคัญชนิดหนึ่งของไทย โดยทั่วไปนิยมนำมาปรุงอาหารและเป็นเครื่องดื่มที่เตรียมจากผลสด ซึ่งมะนาวนับเป็นผลไม้อีกชนิดหนึ่งที่มีปริมาณวิตามินซีสูง ตามปกติมะนาวจะมีมากประมาณเดือนมิถุนายนถึงเดือนมกราคม ดังนั้นในช่วงฤดูแล้งคือเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม รวมระยะเวลา 4 เดือน จึงมีมะนาวน้อย ไม่เพียงพอความต้องการของผู้บริโภค และมีราคาแพง ดังแสดงในตารางที่ 1.1 อีกทั้งมะนาวยังมีปริมาณน้ำน้อยอีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1.1 สัทธิราคามะนาว (บาทต่อร้อยผลละ) ประจำปี 2535

ชนิด	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
<u>เพชรบุรี</u>												
มะนาวใหญ่	72.00	110.0	237.5	170.0	100.0	70.00	38.75	40.00	40.00	43.75	42.50	41.50
มะนาวกลาง	54.00	80.00	207.0	143.0	70.00	40.00	25.25	27.00	30.00	31.25	30.00	31.50
มะนาวเล็ก	30.00	40.00	150.0	50.00	50.00	30.00	20.00	-	-	-	-	-
มะนาวคละ	40.00	50.00	187.5	80.00	50.00	35.00	30.00	-	-	-	-	-
<u>นครปฐม</u>												
มะนาวแป้น	83.00	105.0	180.0	180.0	140.0	96.50	50.60	63.75	68.75	50.00	46.00	50.00
มะนาวกลม	52.00	75.00	132.0	130.0	94.00	68.83	26.00	35.00	45.00	30.00	24.00	23.33
<u>สมุทรสาคร</u>												
มะนาวแป้น	83.00	105.0	180.0	180.0	140.0	96.50	50.00	65.00	67.50	50.00	46.00	50.00
มะนาวกลม	52.00	75.00	132.0	130.0	93.00	58.33	26.00	36.50	37.50	30.00	22.00	23.33
<u>สมุทรสงคราม</u>												
มะนาวแป้น	84.00	105.0	180.0	195.0	133.0	66.50	50.00	52.50	60.00	60.00	56.00	56.25
มะนาวกลม	55.00	78.75	136.0	145.0	86.66	40.00	30.00	30.00	30.00	30.00	21.40	36.66
ราชบุรี	65.00	97.50	126.0	114.0	50.00	47.00	33.25	30.00	28.75	28.00	28.75	25.50
สงขลา	92.50	100.0	124.0	210.0	187.5	120.0	43.50	31.66	25.00	25.00	32.50	26.50
นครศรีธรรมราช	82.00	90.00	112.0	177.0	160.0	100.0	31.75	25.00	20.00	20.00	27.50	28.75
ัทลุง	90.00	100.0	120.0	175.0	152.5	123.0	36.75	25.50	20.00	20.00	26.75	25.00
สตูล	90.00	100.0	120.0	175.0	152.5	123.0	51.50	26.00	20.00	21.00	31.25	35.00

ที่มา: กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แม้ว่าปัจจุบันชาวสวนมะนาวสามารถบังคับให้มะนาวออกดอกนอกฤดูได้ โดยการจัดการให้น้ำแก่มะนาวประมาณ 2 สัปดาห์เพื่อให้น้ำแห้ง ต่อจากนั้นจึงให้น้ำอย่างเต็มที่และใส่ปุ๋ยเร่งดอก หลังจากที่มีมะนาวมีการผสมเกสรและติดผลแล้วจะเริ่มให้ปุ๋ยอีกครั้ง เมื่อมะนาวมีขนาดใหญ่มาก เมล็ดสีขาวห่อ และต้องรดน้ำและใส่ปุ๋ยระวังน้ำให้มะนาวขาดน้ำจนกระทั่งเก็บเกี่ยว จะเห็นได้ว่าเป็นการเบี่ยงแรงงานในการดูแลอย่างมาก ทั้งยังทำให้ต้นมะนาวทรุดโทรมเร็วอีกด้วย (สว่าง เกลิงคพันธ์, ชาคริต จุลกะเสวี, เกศินี ปายะนันท์ และอัมพร นันทวีโร, 2531)

ดังนั้นจึงมีการศึกษาวิธีการเก็บรักษาผลมะนาวสดด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การเก็บรักษาในสภาพควบคุมบรรยากาศ (Controlled atmosphere storage) ที่มีก๊าซออกซิเจน 10 % และก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ 5 % ที่อุณหภูมิ 15 °ซ พบว่าหลังการเก็บไว้นาน 3 เดือน มะนาวยังคงมีสี กลิ่น รส และลักษณะภายนอกไม่เปลี่ยนแปลงจากของสด (ปราณี พิทยางค์, 2518) การเก็บรักษาในบรรยากาศที่มีก๊าซออกซิเจน 10 % ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ 5 % ที่อุณหภูมิ 10 °ซ ความชื้นสัมพัทธ์ 89 % พบว่าเก็บรักษาได้นาน 5 เดือน (วารุณี อนุสรณ์หาภิธ, 2522) แต่มีข้อเสียคือต้องตรวจสอบปริมาณของก๊าซภายในขวดทุก ๆ 24 ชั่วโมง แล้วเปลี่ยนบรรยากาศใหม่ซึ่งเป็นก๊าซผสมที่มีก๊าซออกซิเจน 10 % และก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ 5 % หลังจากใส่อากาศเดิมออก การเก็บรักษามะนาวในบรรยากาศคัดแปลง (Modified atmosphere storage) โดยการจัดการเก็บรักษาผลมะนาวสดในภาชนะบรรจุประเภทฟิล์มพลาสติกที่อุณหภูมิ 10 ± 2 °ซ ความชื้นสัมพัทธ์ 85-90 % พบว่ามะนาวที่เก็บในฟิล์ม HDPE และ LDPE นาน 14 สัปดาห์ ยังคงลักษณะสดเต่ง (สุวรรณ หล่อวิวัฒน์พงศ์, 2531) การเก็บรักษามะนาวที่มีอายุการเก็บเกี่ยว 4, 5 และ 6 เดือนในถุงพลาสติกชนิด HDPE ความหนา 0.35 มิลลิเมตร ขนาด 9x14 นิ้ว ที่อุณหภูมิ 10 °ซ ความชื้นสัมพัทธ์ 85 % เก็บนานเป็นเวลา 12 สัปดาห์ (บุญล เทียนหายัพ, 2532) การศึกษาการเก็บรักษามะนาวที่อุณหภูมิ 10 °ซ ความชื้นสัมพัทธ์ 85 % ในถุงพลาสติกชนิดโพลีโพรพิลีน (PP) เจาะรูถุงละ 16 ผลจะเก็บได้นาน 2 เดือนและเมื่อเก็บรักษาโดยใช้ฟิล์มพลาสติกชนิดชนิด PE และ PVC ทุ้มทีละ 4 ผลเก็บได้นาน 2 เดือน (จินดา ศรศรีวิชัย และจางงศ์ อุทัยบุตร, 2530)

สำหรับในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิธีการเก็บรักษาผลมะนาวสดโดยการบรรจุแต่ละผลในฟิล์มพลาสติก ที่อุณหภูมิ 10 °ซ ความชื้นสัมพัทธ์ 85-90 % ซึ่งเป็นวิธีการเก็บรักษาในสภาพบรรยากาศคัดแปลง (Modified atmosphere storage) อย่างหนึ่งโดยการลดความเข้มข้นของก๊าซออกซิเจน และเพิ่มความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากการหายใจของผลมะนาว และปริมาณก๊าซออกซิเจน และก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ภายในภาชนะบรรจุจะถูกควบคุมโดยสมบัติ

ของฟิล์มพลาสติกในด้านอัตราการซึมผ่านของก๊าซออกซิเจนและก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ที่อุณหภูมิ
ขณะนั้น งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการยืดอายุเก็บรักษาผลมะนาวสดให้คงคุณภาพไว้ได้ทั้ง
เพื่อให้มีผลมะนาวสดไว้บริโภคเพียงพอนในช่วงที่ขาดแคลนและ เพิ่มแนวโน้มในการส่งออกผลมะนาว
สดในลักษณะที่มันต้องมีห้องเย็นที่สามารถควบคุมบรรยากาศได้ (Controlled atmosphere
storage room) แต่เกิดสภาพบรรยากาศที่เปลี่ยนแปลง (Modified atmosphere storage) ขึ้น
ภายในฟิล์มพลาสติกจากการหายใจของผลมะนาวและสมบัติของฟิล์มพลาสติก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย